

VUČE LI KONCE 'DUBOKA DRŽAVA'?

Vidmarović za Direktno: Cjepivo je postalo stvar međunarodnog ugleda i moći, a u pozadini svega je nadmetanje za sfere utjecaja i znanstvenu dominaciju

Američke zdravstvene vlasti u nedjelju su izdale hitno odobrenje liječnicima da koriste krvnu plazmu pacijenata oporavljenih od Covida-19 kao metodu liječenja te bolesti koja je odnijela živote više od 176 tisuća Amerikanaca. Vjeruje se da plazma pacijenata oporavljenih od Covida-19 sadrži moćna antitijela koja mogu pomoći u borbi protiv bolesti i zaštititi ljude od težih oblika bolesti.

🕒 24.08.2020. u 22:15

Foto: Davor Puklavec/PIXSELL

TEKST SE NASTAVLJA NAKON OGLASA

Želite li ravan trbuh za 10 dana? Svaki dan natašte...

Sponsored by Midas

Ta je odluka američke savezne agencije za lijekove FDA objavljena u trenutku dok je američki predsjednik Donald Trump izložen snažnom pritisku da ograniči širenje korona virusa koje je poljuljalo najveću svjetsku ekonomiju i ugrozilo njegove izgleda za drugi predsjednički mandat na izborima u studenome.

Taj "revolucionarni" lijek najavio je upravo Trump, u svojem izvanrednom obraćanju američkoj naciji u nedjelju predvečer, ustvrdivši pritom da terapija pokazuje "nevjerojatnu stopu uspješnosti" te će "spasiti bezbrojne živote"...

Je li iza ove bombastične najave, koju su mnogi primili s olakšanjem, a drugi sa skepsom, doista briga za zdravlje čovječanstva, ili "zalog" za predsjedničke izbore, koji će biti održani 3. studenoga, a koje Trump ne želi izgubiti? Naime, on u borbu za drugi mandat ulazi s političkim veteranom, demokratom **Joeom Bidenom**, koji u trenutačnim anketama stoji znatno bolje.

O ovom smo pitanju za Direktno razgovarali s **Branimirom Vidmarovićem**, političkim analitičarom i stručnjakom za međunarodnu politiku.

Borba među državama

"Utrka za prvo cjepivo protiv korona virusa između svjetskih sila prelazi iz domene znanosti u domenu velike politike, što a priori ne može biti dobro. U borbi za vanjskopolitički prestiž i znanstvenu dominaciju vlade zemalja pritišću laboratorije i proizvođače da ubrzaju razvoj i preskaču neophodne etape kliničkog testiranja i verifikacije učinkovitosti i sigurnosti cjepiva. Neki pozitivni rezultati istraživanja se na nacionalnim razinama predstavljaju kao apsolutno pobjede, poput ruskog slučaja.

Cjepivo je postala stvar međunarodnog ugleda i moći. U pozadini svega je nadmetanje za sfere utjecaja i znanstvenu dominaciju. Rusi nisu bez veze svog deklariranog pobjednika nazvali Sputnik V, jer to ime dobro odražava narav utrke i visinu uloga. Poput svemirske utrke, utrka za uspješno cjepivo će pokazati sposobnost zemalja da u najkraćem mogućem roku mobiliziraju i usklade znanstvene, tehnološke i financijske kapacitete. Stoga je ovo, bez obzira radi li se o sustavima državno-kontrolirane ekonomije ili slobodnog tržišta, borba među državama", govori Vidmarović o sadašnjoj situaciji s pronalaskom cjepiva protiv korona virusa.

"Korona virus je prijetnja koja se ne može riješiti količinom podmornica, nosača aviona, nuklearnim potencijalom, ili povećanjem likvidnosti tržišta, što ga stavlja u zaseban red globalnih problema. On prije svega negativno utječe na gospodarsko stanje i društvenu komponentu života pojedinaca, zajednica i država. Zato je za vlade velikih zemalja pitanje cjepiva donekle mesijanska stvar; efekt učinkovitog cjepiva teoretski bi bio doista sveobuhvatan. Za Amerikance bi to bio dokaz nadmoći slobodnog tržišta, demokracije i američkog vodstva, za Kineze dokaz nadmoći državne ekonomije i saniranje reputacijske štete, a za Ruse status svestrane velesile i konstruktivnog igrača.

No, veliko je pitanje hoće li se sve odviti onako kako su zamislili lideri. **Prvi problem** je, naravno, forsiranje rezultata i skakanje pred rudo. Kamo sreće ako će potencijalna cjepiva biti nedovoljno učinkovita. Jer, što ako će postotak rizika ozbiljnih komplikacija biti veći od općeprihvaćenih standarda?

Drugi problem je smanjenje broja oboljelih. Proizvođači se muče s pronalaskom dovoljno velikih grupa za klinička testiranja. To ne bi bio problem da se testiranja mogu odvijati tijekom nekoliko godina. No, imperativ žurnosti primorava proizvođače da donose zaključke na temelju puno manjih grupa.

Treći problem je 'sekuritizacija' cjepiva i sfera razvoja i uporabe. Cjepivo bi u idealnom svijetu trebalo biti javno dobro, no stvarnost je drugačija. Spominju se hakerski napadi, krađe tehnologija itd. Već sada zemlje ulažu velike diplomatske i lobističke napore da osiguraju laboratorije, narudžbe i tržišta. Tako je SAD potpisao ugovor s francuskim Sanofijem, što je strahovito naljutilo francusku vladu koja smatra da domaći proizvođači moraju gledati javno dobro i interes EU", naglašava.

"Realno je očekivati da će nakon puštanja cjepiva u opticaj velike sile proglasiti tuđe cjepivo nesigurnim, ili čak sigurnosnom prijetnjom. Teško je očekivati da bi, primjerice, Washington, mogao koristiti rusko, ili kinesko cjepivo. Ne treba odbaciti ni mogućnost uvođenja sankcija za američke partnere koji se odluče za rusku ili kinesku inačicu.

Četvrti problem je dostupna količina cjepiva. Svaka će zemlja prvo nastojati osigurati cjepiva za sebe. Rusija kani prvo prisilno cijepiti zdravstvene i prosvjetne radnike. Iz Kine stižu glasine o prioritetu cijepjenja vojnih osoba. Nakon što pokriju domaće potrebe, cjepiva će se distribuirati po prioritarnim partnerskim zemljama. Važniji će prvi dobiti cjepiva. To je loše za zemlje u razvoju i siromašne zemlje, jer to osim zdravstvenih pitanja otvara put ka uporabi cjepiva kao alatu prisile i neokolonijalne politike. No ipak, pitanje je pojedina zemlja biti u stanju proizvesti cjepiva u kratkom roku", ističe Vidmarović.

Politički opstanak za Trumpa

Vidmarović, međutim, podsjeća i na prevažnu stvar:

"Za Donalda Trumpa, kojega u studenom očekuju teški izbori, uspješno cjepivo je egzistencijalno pitanje koje je važnije negoli za kolege u Moskvi i Peking. Cjepivo je za njega jedan od ključnih elemenata političkog opstanka. Zdravlje Amerikanaca i gospodarski oporavak za njega sada teško mogu biti samostojeće vrijednosti izvan elektoralnog konteksta. Financial Times javio je da Trump razmatra mogućnost zaobilaznja američkih regulativnih standarda kako bi ubrzao razvoj cjepiva na Oxfordskom sveučilištu. Pri tome je optužio tzv. 'duboku državu' za namjerno uplitanje i usporavanje procesa".

Deep state- što je to, zapravo?

Zanima nas što se točno misli pod tim terminom "duboka država" (deep state), kojega mnogi upotrebljavaju, čak ni ne znajući pravo značenje toga kompleksnoga pojma.

"Duboka država je neznanstvena teorija koja tvrdi da unutar legitimno izabrane vlade postoji paralelna država u kojoj se isprepliću interesi visokih financija i politike i koja utječe na politiku zemalja vođena svojim, 'zlim' interesima. U stvarnosti, riječ je o srednjoj birokraciji i regulativnim okvirima. Naime, svaka odredba, ili zakon se nakon parlamenta i vlade spuštaju u ministarstva, urede, agencije. No, tamo dolazi do stručne interpretacije. Svako tijelo ograničeno je svojim unutarnjim pravilnikom, ne propisanim standardima, proračunom, kompetencijama te ulogom i hijerarhijom unutar države. Tijela ne mogu na isti način ispunjavati pojedine elemente legislativne. Jedno tijelo može pristupiti pitanju redukcionistički, a drugo amplifikacijski. Često su ustaljeni postupci i procedure puno čvršći i važniji od propisa koji stižu odozgo. U velikim sustavima profesionalna, nepolitička birokracija jako drži do unutarnjih propisa i procedura. Ta

proceduralnost je bitan dio sustava ravnoteže, bez obzira je li riječ o demokraciji, ili autoritarnom režimu. Preskakanje procedure službenici ne vide kao dobru stvar koja ubrzava proces već kao na destruktivan potez.

Isto tako, u fazi prikupljanja mišljenja svako tijelo vidi situaciju na svoj specifičan način što doista može utjecati na konačna politička rješenja, ovisno o poziciji, prestižu i utjecaju koje tijelo ima u državnom sustavu. Pri tome svako tijelo u državnom sustavu ima svoj prestiž i nadmeće se za udio u proračunu. Stoga neka važna državna pitanja i probleme tijela po svom nahodjenju mogu umanjiti, ili predstaviti kao veću prijetnju ne bi li osigurala veću državnu podršku. U nekom smislu, profesionalna birokracija u velikim zemljama jest 'zemlja u zemlji', ali ne kao maliciozan organizam, već zona koja priječi preveliko uplitanje građana u demokratski ciklus i preveliko uplitanje politike u profesionalno upravljanje tehničkim državnim pitanjima. Političar može zatražiti da se izdvajanje za obranu poveća za sto milijardi dolara, no u konačnici će relevantna birokracija odrediti koliko su politički apetiti usklađeni sa stvarnim životom", objašnjava Branimir Vidmarović za Direktno.

Na kraju, precizno navodi i gdje, zapravo, nastaju komplikacije u "dubokoj državi":

"Problem nastaje kada se profesionalna birokracija istrebljuje u korist političke birokracije, poput Hrvatske ili Rusije. No, u zemljama poput SAD-a, ili Njemačke, to nije slučaj. Zato su Trumpove optužbe dio predizborne kampanje. Sjetimo se, Trump je obećao 'isušiti močvaru'; kao protestni kandidat obećao je pobijediti sustavnu birokraciju srednje razine i kreirati narodni brzozav gdje bi se želje ljudi odmah pretvarale u relevantne politike i zakone. No, nijedna država na planeti ne funkcionira na taj način.

Političke igre s cjepivom ozbiljna su stvar. Standardi Američke administracije za lijekove i prehranu ne postoje bez veze. Preskakanje procedura i optužbe ne pridonose stabilnosti sustava i jačanju povjerenja. Jer, kada cjepivo jednom bude gotovo, trebat će nagovoriti ljude da se cijepi. Stoga napad na institute koji odgovaraju za sigurnost cjepiva u situaciji kada se zagovara imperativ tog istoga cijepljenja nije produktivan".

**Dopušteno je prenošenje sadržaja uz objavu izvora i autora.*

Tekst je nastao u okviru projekta kojeg je financijski podržala Agencija za elektroničke medije.

Agencija za elektroničke medije
Agency for the electronic media

VIŠE S WEBA

Želite li ravan trbuh za 10 dana? Svaki dan natašte...

Gubila je 2 kg dnevno pomoću flastera za brži metabolizam

Ovaj trik savladava bol u bilo kojoj točki tijela